

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
UNIwersytet IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU

Poznańskie Studia Sławistyczne

nr 10/2016

**Relacja państwo – Kościół
w historii i kulturze**

Poznań 2016

Poznańskie Studia Slawistyczne

nr 10/2016 (półrocznik)

Kolegium redakcyjne	Joanna Brodniewicz, Agata Firlej, Dominika Gapska (administrator baz danych), Urszula Kowalska (sekretarz redakcji), Izabela Lis-Wielgosz, Krystyna Pieniążek-Marković (redaktor naczelna), Artur Stęplewski, Bogusław Zieliński
Rada Naukowa	Mieczysław Balowski (Poznań), Tatjana Bečanović (Nikšić), Anna Gawarecka (Poznań), Katica Ivanković (Zagrzeb), Magdalena Koch (Poznań), Sanjin Kodrić (Sarajewo), Zvonko Kovač (Zagrzeb), Marzanna Kuczyńska (Poznań), Cvijeta Pavlović (Zagrzeb), Tanja Popović (Belgrad), Ivo Pospíšil (Brno), Kleo Protohristova (Płowdiw), Andrej N. Sobolev (St. Petersburg / Marburg), Lidija Stojanović (Skopje), Mariola Walczak-Mikołajczakowa (Poznań)
Redakcja tematyczna	Marzanna Kuczyńska
Redakcja językowa	Agata Firlej (język polski), Irina Jermaszowa (język rosyjski), Adriana Kovacheva (język bułgarski), Karen Kuhn (język angielski), Attilio Motta (język włoski), Ivana Prakaturović (język chorwacki), Ana Samardžić (język serbski), Anna Skibska (język angielski), Ewa Szperlik (język serbski, język chorwacki), Volodymyr Vasylenko (język ukraiński), Marinko Zekić (język bośniacki)
Korekta	Marta Andrzejak
Projekt okładki	Dragan Marković
Wydawca	Instytut Filologii Słowiańskiej UAM
Adres	ul. Fredry 10, 61-701 Poznań e-mail: studiaslawistyczne@gmail.com pressto.amu.edu.pl/index.php/pss/ , www.pss.amu.edu.pl
Osoba do kontaktu	Urszula Kowalska
Skład	Trevo – Martins

Publikacja dofinansowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Redakcja dziękuje za wsparcie firmie Apteki Staniewski i Wspólnicy

© Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2016

© Instytut Filologii Słowiańskiej UAM, Poznań 2016

ISSN 2084-3011

e-ISSN 2450-2731

Spis treści

Od redakcji	11
-------------------	----

RELACJA PAŃSTWO – KOŚCIÓŁ W HISTORII I KULTURZE ROZWAŻANIA OGÓLNE

Warsonofiusz Doroszkiewicz <i>Geneza i ewolucja relacji państwo – Kościół w Bizancjum</i>	17
Tomasz Polak <i>Kościół rzymski wobec władzy państwowej</i>	25
Józef Dobosz <i>Mesco dux Polonie baptizatur – wejście władztwa piastowskiego do Respublica Christiana</i>	37

RELACJA PAŃSTWO – KOŚCIÓŁ W HISTORII I KULTURZE STUDIA PRZYPADKÓW

Димо Чешмеджиев <i>Българите и Атон до края на XIV век</i>	53
Olimpia Dragouni <i>The Macedonian Dispute in the Activity of the Metropolitan of Thessalonica Anthimos</i>	69
Mariusz Robert Drozdowski <i>Postulaty religijne w wystąpieniach kozackich pierwszej połowy XVII wieku</i>	85
Dominika Gapska <i>Zywoot królowej Jeleny Danila II jako wzór idealnej symfonii państwa z Kościołem</i>	99
Ліліана Гентош <i>Роль митрополита Андрея Шептицького в укладенні конкордату між Апостольським престолом і Польщею (1925)</i>	115
Sladana Josipović Batorek <i>Odnos komunističkog režima prema Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj od 1945. do 1952. godine</i>	129

Olgierd Kiec	
<i>Kościół w Polsce w okresie niemieckiej okupacji 1939–1945</i>	145
Marzanna Kuczyńska	
<i>Протестанты в царской России и их правовая статус</i>	161
Katarzyna Meller	
<i>Listy do króla w sprawach wiary w polskich protestanckich Bibliach XVI i XVII wieku</i>	179
Aleksander Naumow	
<i>Modlitwy za Ukrainę i o pokój „w czas próby i rozdziału”</i>	197
Viviana Nosilia	
<i>L'argomentazione politica in Antirrēsis di Hipacy Pocij</i>	213
Jędrzej Paszkiewicz	
<i>Polityczne aspekty sporu o status Macedońskiej Cerkwi Prawosławnej (MCP) (1991–2014)</i>	227
Jan Pešina	
<i>Tradycje religijne w czeskim dyskursie tożsamościowym okresu międzywojennego</i>	243
Radmila Radić	
<i>Srpska pravoslavna crkva tokom 90-ih</i>	257
Milan Vukomanović	
<i>Srpska pravoslavna crkva, desekularizacija i demokratija</i>	269
Piotr Żurek	
<i>Słoweński Kościół katolicki w okresie II wojny światowej i rządów marszałka Tito (1941–1980)</i>	281

WOKÓŁ TEMATU

Vladimir Lončarević	
<i>Je li hrvatski književni modernizam bio antikatolički usmjeren? Jedan idejni vidik polemike između „starih” i „mladih” u hrvatskoj književnosti na prijelazu između 19. i 20. st.</i>	297
Agnieszka Michalczuk	
<i>Religia i religijność Polaków w obserwacjach francuskich podróżników w Rzeczypospolitej XVII wieku</i>	313
Adam Romejko	
<i>Religia a polityka w świetle teorii mimetycznej</i>	327

ESEJE

Predrag Finci	
<i>O pinhasu</i>	343
Božo Skoko	
<i>Identitet Hrvata i hrvatske države u govorima i porukama pape Ivana Pavla II.</i>	361

BADANIA TERENOWE

Vera Stojčevska-Antik ⁷	
<i>Tradycja chrześcijańska na Bitolszczyźnie i we wsi Nowaci</i>	379

LEKTURY**RELACJA PAŃSTWO – KOŚCIÓŁ W HISTORII I KULTURZE**

Stephen Nikola Bartulica	
<i>Uzroci sekularizacije prema Christopheru Dawsonu</i>	389
Teresa Chynczewska-Hennel	
<i>Stolica Apostolska w relacjach z I Rzeczpospolitą pierwszej połowy XVII stulecia</i>	403
Anna Gawarecka	
<i>Kościół w świecie bez Boga</i>	415
Izabela Lis-Wielgosz	
<i>Pytanie o miejsce religii w nowoczesnym państwie i społeczeństwie</i>	427
Krystyna Pieniążek-Marković	
<i>Niesmak po lekturze Historii Kościoła</i>	433
Artur Stęplewski	
<i>Głos protestanta w kwestii relacji państwo – Kościół</i>	443
Marinko Zekić	
<i>Bosna i Hercegovina u kontekstu aktualnih trendova na relaciji država-religija-pojedinac</i>	451

LEKTURY**POZA TEMATEM**

Sylwia Sojda	
<i>Kompetencja gramatyczna w nauczaniu języka słowackiego jako obcego</i>	463
Elżbieta Winiecka	
<i>Śladami wspólnoty wyobrażonej</i>	469

Bogusław Zieliński	
<i>Uroda i mądrość konstrukcji binarnej</i>	479

VARIA

Богуслав Желински	
<i>Четвърт век българистика в университета „Адам Мицкевич”</i> <i>в Познан</i>	487
Noty o autorach	497

Contents

Preface.....	11
RELATION STATE – CHURCH IN HISTORY AND CULTURE GENERAL CONSIDERATIONS	
Warsonofiusz Doroszkiewicz <i>Genesis and Evolution of Relation State – Church in Byzantine Empire.</i>	17
Tomasz Polak <i>The Roman Church Against the State Power .....</i>	25
Józef Dobosz <i>Mesco dux Polonie baptizatur – the Access of the Piast Power to the Res- publica Christiana.....</i>	37
RELATION STATE – CHURCH IN HISTORY AND CULTURE CASE STUDIES	
Dimo Češmedžijev <i>Bulgarians in the Mont Athos Until the End of the 14th Century .....</i>	53
Olimpia Dragouni <i>The Macedonian Dispute in the Activity of the Metropolitan of Thessal- onica Anthimos .....</i>	69
Mariusz Robert Drozdowski <i>The Religious Aspects of the Cossacks’ Uprisings in the First Half of 17th Century .....</i>	85
Dominika Gapska <i>Life of Queen Helen by Daniel II as a Model of Perfect Symphony of the State and the Church .....</i>	99
Liliana Hentoš <i>The Metropolitan Andrei Šeptytsky’s Role in Concluding Concordat Be- tween the Apostolic See and Poland (1925) .....</i>	115
Sladana Josipović Batorek <i>Relation of the Communist Regime Towards the Catholic Church in Croatia Between 1945 and 1952.....</i>	129

Olgierd Kiec	
<i>Churches in Poland Facing the German Occupation 1939–1945</i>	145
Marzanna Kuczyńska	
<i>Protestants in the Tsarist Russia: Their Legal Status</i>	161
Katarzyna Meller	
<i>Dedicatory Epistles to the King in Matters of Faith in the Polish Protestant Bibles in the 16th and 17th Century</i>	179
Aleksander Naumow	
<i>Prayers for Ukraine and Peace in the “Times of Tribulation and Division”</i>	197
Viviana Nosilia	
<i>The Political Argumentation in Hipacy Pociiej’s Antirrēsis</i>	213
Jędrzej Paszkiewicz	
<i>Political Aspects of the Dispute over the Macedonian Orthodox Church (MOC) (1991–2014)</i>	227
Jan Pešina	
<i>Religious Traditions of the Czech Identity Discourse from the Interwar Period</i>	243
Radmila Radić	
<i>The Serbian Orthodox Church in the 90s</i>	257
Milan Vukomanović	
<i>Serbian Orthodox Church, Desecularization and Democracy</i>	269
Piotr Żurek	
<i>Slovenian Catholic Church During the Second World War and the Govern of Marshal Tito (1941–1980)</i>	281

AROUND THE SUBJECT

Vladimir Lončarević	
<i>Was Croatian Literary Modernism Anti-Catholic? One Conceptual Aspect of the Dispute Between “the Old” and “the Young” in Croatian Literature at the End of the 19th and the Beginning of the 20th Century</i>	297
Agnieszka Michalczuk	
<i>Religion and Religiousness of Poles in Observations of French Travellers in the Commonwealth in the 17th Century</i>	313
Adam Romejko	
<i>Religion and Politics in the Light of Mimetic Theory</i>	327

ESSAYS

Predrag Finci	
<i>On Sarajevo's Pinkas</i>	343
Božo Skoko	
<i>The Identity of Croats and the Croatian State in the Speeches and Messages of Pope John Paul II</i>	361

FIELD STUDIES

Vera Stojčevska-Antik ⁷	
<i>Christian Tradition on Bitolszczyzna and in the Village Nowaci</i>	379

REVIEWS (READINGS)**RELATION STATE – CHURCH IN HISTORY AND CULTURE**

Stephen Nikola Bartulica	
<i>The Causes of Secularization by Christopher Dawson</i>	389
Teresa Chynczewska-Hennel	
<i>The Holy See in the Relations with the First Polish Republic During the First Half of the 17th Century</i>	403
Anna Gawarecka	
<i>Church in the World Without God</i>	415
Izabela Lis-Wielgosz	
<i>The Question of the Place of Religion in the Modern State and Society</i> ...	427
Krystyna Pieniążek-Marković	
<i>Disgust After Reading Church History</i>	433
Artur Stęplewski	
<i>Protestant Voice in the Question of the Relation State – Church</i>	443
Marinko Zekić	
<i>Bosnia and Herzegovina in the Context of Current Relations State – Church</i>	451

REVIEWS (READINGS)**OFF-TOPIC**

Sylwia Sojda	
<i>Grammatical Competence in Teaching Slovak as a Foreign Language</i> ..	463
Elżbieta Winięcka	
<i>In the Footsteps of Imagined Community</i>	469

Bogusław Zieliński <i>Beauty and Wisdom of Binary Construction</i>	479
---	-----

VARIA

Bogusław Zieliński <i>A Quarter of a Century of Bulgarian Studies on the Adam Mickiewicz University in Poznań</i>	487
Notes on the authors	497